

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่ง ไทยเป็นมคอ
สอบ วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๐

สมานัตตดา นั้น แปลว่า ความเป็นผู้มีคนเสมอ อธิบายว่า ความประพฤติคนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลาย ที่ให้เป็นไปในบุคคลนั้น ๆ ตามสมควร ชื่อว่าสมานัตตดา มีต่างแห่งอาการที่จะพึงประพฤติดังนี้ ชนผู้เป็นญาติก็ประพฤติคนตามฉันทที่เป็นญาติ คือนับถือกันตามควร ไม่ดูหมิ่นกัน เพราะมีอิสรียศอำนาจสงุงการบริวารไม่เสมอกัน ดังนี้ ชื่อว่าประพฤติคนสม่ำเสมอในญาติธรรม ฯ คุณข้อนี้เป็นสวัสดิมงคล ให้เกิดศุภวิบุลผลแก่ผู้ประพฤติ สมเด็จพระบรมศาสดาจารย์จึงประทานพระบรมพุทโธวาท ให้ตั้งอยู่ในคุณข้อนี้ ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิต ทรงแสดงกิจของผู้ครองเรือนที่ใช้จ่ายโภคทรัพย์ด้วยดี ก็ยกญาติพลีคือการสงเคราะห์ญาติว่าเป็นกรณีอย่างหนึ่ง ซึ่งทำแล้ว ก็ได้ชื่อว่าถือเอาประโยชน์แห่งโภคทรัพย์ เป็นอันไม่จับจ่ายเสียเปล่า ฝ่ายบรรพชิตเล่า ก็ทรงเปิดโอกาสให้บำเพ็ญญัตตอดจริยาได้ตามสมควร เช่นภิกษุจะทำยาให้แก่ญาติก็ไม่ห้าม ให้พัสดุของตนก็ไม่เป็นกุกุสูกหรือทำศรัทธาไทยให้ตก จะให้จีวรแก่นางภิกษุณีผู้เป็นญาติ หรือจะรับบิณฑบาตจากเธอด้วยมือของตนเองแล้วฉัน ก็ไม่ต้องอาบัติและไม่เป็นวิญญูติเพราะข้อปัจจัย ๔ กะคฤหบดีผู้เป็นญาติ ฯ แม้พระองค์เองก็ไม่ทรงละเมินในกิจนี้ เมื่อครัสรู้แล้วก็ได้เสด็จไปเทศนาโปรดพระญาติ ฯ และมีเรื่องเล่าในพระอรธอดกถารมบทว่า พระองค์ทรงห้ามวิวาทในระหว่างหมู่พระญาติให้ระงับ แลห้ามวิจุกทะเลเจ้าโกศลรัฐ ผู้คิดจะกำจัดศากยวงศ์ไว้ด้วยอุบายถึง ๒ ครั้ง

อนึ่ง พระองค์ยังได้ประทานบริหารแผนกหนึ่งแก่พระญาติผู้บวชเป็นเถียรถีย์จะมาบวชในพระธรรมวินัยนี้ ไม่ต้องให้ประพฤติดิฉิยปริวาสถ้วน ๔ เดือนก่อนเหมือนผู้อื่น พอมาถึงก็ให้บวชได้ที่เดียว ฯ อันญาตินี้ ย่อมมีไมตรีสนิทกว่าผู้อื่น เป็นผู้ช่วยรู้สีกด้วยในสุขทุกข์ แลเป็นกำลังในกิจการ ชนผู้ไร้ญาติ

ก็ปานพฤษชาติอันหาสาขามีได้ ไม่มีกำลังพอจะต้านทานพายุพัดมีทางจะถึงวิบัติ
โดยง่ายคาย แต่พระเจ้าจักรพรรดิราชยังต้องมีพระประยูรญาติเป็นเหล่าอนุชนต์
คอยตามเสด็จในราชกิจด้วยหมู่หนึ่ง จะต้องกล่าวอะไรถึงชนสามัญ บุคคลใด
ละเมินวงศ์ญาติของตนเสียไม่เหลือวแล บุคคลนั้นได้ชื่อว่าตัดทอนกำลังของ
ตนเอง ข้อนี้เป็นทางของความเสื่อม เหตุดังนั้น สมานัตตคา ความเป็นผู้มีตน
สม่าเสมอในญาติธรรม จึงควรให้เป็นไปในบุคคลผู้เป็นญาติตามสมควร ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคธ
พ.ศ. ๒๕๕๐

สมานตตคตาคิ ปเนตถ ๑ สมานโน ปรสฺส อคฺคา เอเตนาคิ สมานคฺโค,
 สมานคฺคสฺส ภาโว สมานตตคตา ๑ คตฺราธํ อธิปฺปาโย ๑ คตฺสฺมิ คตฺสฺมิ ปุคฺคเล
 ขดาร์หํ ปวตฺตคิครมฺเมสุ สมจฺริยา สมานตตคตา นาม ๑ คตฺราธํ จฺริยาวิเสโส ๑
 โย อคฺคโน ฆาตโก โหติ, คตฺสฺมิ ปุคฺคเล ขดาร์หํ มานนายปิ
 อสมานิสฺสฺสฺริยสวสฺธนปฺริวารเหตุ อนวมณฺณนายปิ ฆาตกฺกฺชานานุรูปโต
 สมนํ จฺรติ ๑ อธํ ฆาติกรมฺเม สมจฺริยา นาม ๑ อขณฺจ ขตฺสฺสคฺคิ, คตฺสฺ
 วิปฺลผลาวหํ อคฺคตมมจฺจลํ โหติ ๑ คตฺสฺมา ภควาปิ คิหิโน เจว ปพฺพชิตฺเต จ
 อิมิสฺสํ สมจฺริยาชฺช ปตฺติจฺจาเปตฺตุํ โอวทิ ๑ กถํ ๑ ฆรมาวสตํ คิหิณํ
 โภคปฺริโภคกิจฺจํ ทสฺเสนฺโถ ฆาติสฺจฺกหตฺสฺจฺชาตํ ฆาติพลี กรณฺธิยํ อฺทฺทิสฺ
 ยํ กควา โภคานํ อาทิสฺเย อาทิสฺยติ นาม น จ นีรตฺถกฺกฺชานเนน โภเค
 ปฺริฏฺฐเชติ นาม ๑ ปพฺพชิตานมฺปิ ขดาร์หํ ฆาตคฺคจฺริยํ กาทฺตุํ โอกาสํ
 อทาสิ ๑ กถํ ๑ ภิกฺขุสฺส ฆาตกานํ เกสฺซชฺชกมฺมํ น นีวาริตฺตํ, อคฺคโน
 สนฺตกํ ฆาตกานํ ททฺนคฺคสฺส กุลทฺฐตฺกมฺมํ น โหติ, น สทฺฐาเทยฺยวินิปาตณํ,
 ฆาตกฺกฺชตาชฺช ภิกฺขุณฺิยา จีวรํ ททฺนคฺคสฺส วา คตฺสฺสา หคฺคโต สหคฺคา
 ปิณฺญาปาดํ ปฏฺิคฺคเหตุวา ภูณฺชนคฺคสฺส วา อาปคฺคติ น โหติ, ฆาตกฺกฺช
 คหปตี วา คหปตานี วา จีวราทิจฺจเจเย วิณฺญาเนนคฺคสฺส กตฺวิณฺญคฺคติ
 น โหติ ๑ ภควาปิ อธํ ฆาตคฺคจฺริยา อวิหิตาเยว ๑ นิตฺสฺสนํ เจตฺถ ๑
 พุทฺโธ ภควา อภิสมฺพุทฺโธ กปิลวคฺคณฺุ คนฺคฺวา ฆาตกานํ ฐมฺมํ
 เทเสติ ๑ ฐมฺมปทฺฐจกถาชณฺเจตฺตํ วุคฺคตํ "โส ภควา อฺทฺทเหตุ วิวาทาปฺนฺนํ
 ฆาตกานํ กลหํ วุปฺสเมสิ สากิยวํสณฺจ วินาเสตฺตุํ มหฺนเตน พเลน นิกฺขณฺตํ
 วิจฺจกํ โภสฺลราชานํ อฺปาเยน ทฺวิภฺชคฺคตฺตุํ นีวารเสติ ๑

โส จ ภควา โย ชาติยา สากิยภูโต ฉาตโก อณฺณตติคฺคิยปฺพุทฺโถ
 หุตฺวา อากนฺตฺวา อิมสฺมี ฐมฺมวินเย อุปสมฺปทํ อากงฺขติ, คสฺส อาเวณิกํ
 ปรีหารํ อทาสี ฯ กถํ ฯ เตน ฉาตเกน ยถา อณฺเณน อณฺณตติคฺคิยปฺพุทฺเณน
 อิมสฺมี ฐมฺมวินเย อุปสมฺปทํ อากงฺขมานเนน จตฺตารอ มาเส ปรีวาโส
 ปุเรตฺพุโธ เอวํ น ปุเรตฺพุโธ, โส อากคฺคฺมคฺคฺโตว อุปสมฺปทาตฺตฺพุโธ ฯ
 วุคฺคฺมปิเจตํ "สเจ ภิกฺขเว ชาติยา สากิโย อณฺณตติคฺคิยปฺพุทฺโถ อากจฺจนฺติ,
 โส อากโต อุปสมฺปทาตฺตฺพุโธ, น คสฺส ปรีวาโส ทาตฺพุโธ, อิมารํ
 ภิกฺขเว ฉาตีนํ อาเวณิกํ ปรีหารํ ทมฺมิมิตฺติ ฯ"

ฉาตกา นาม สนิทฺฐเมตฺตติยฺยคฺคฺตา โหนฺติ สมานสุขทุกฺขา
 กิจฺเจสุ จ พลฺลวฺตา ฯ ยสฺส ฉาตกา นคฺคิ โส สุเขน วิปคฺคิ ปาปฺณาติ ฯ
 เสยฺยธดาปี นาม โย รุกฺโข นิสฺสาโข โหติ คสฺส วาตํ คธาธิคฺคํ ปิโหนกํ
 พลํ นคฺคิ, โส สุเขน วิปคฺคิ ปาปฺณาติ เอวํ สมฺปทมิทํ ทฏฺฐพฺพํ ฯ
 รมฺภโยปี จกฺกวคฺคิยสฺส ฉาตกา กิจฺเจสุ อณฺุยนฺตา อิจฺฉิตฺตพฺพา โหนฺติ
 ปเลว ชนานํ ฯ โย สณฺุณฺาตี อคฺคิณฺณตฺวา วิชหาติ น มนสิ กโรติ
 โส อคฺคฺโน พลํ อุปจฺฉินฺนฺทติ นาม, อิทํ ปราภวโต มุขํ โหติ ฯ
 คสฺมา หิ ฉาติฐมฺเม สมจฺริยาสงฺฆาตา สมานคฺคฺตา ฉาติฏฺเฐสุ ปุคฺคฺเสสุ
 ยดาราหํ ปวคฺคฺเตตฺตพฺพา ฯ"